

บทที่ 3

ลักษณะการพัฒนาคุณครูไทยแบบฉบับ

เนื้อหาในบทที่ 3 ประจำตอนต่อไป

1. แผนภูมิ การพัฒนาคุณครูไทยแบบฉบับ
2. การพัฒนาบุคลิกภาพชีวิต ไม่ใช่ความสามารถ
3. การพัฒนาบุคลิกภาพชีวิต พร้อมทั้งแผนภูมิแสดงลักษณะบุคลิกภาพ
พัฒนาและวิธีดึงดูดงานคุณครู
4. การพัฒนาบุคลิกภาพเครื่องหมาย พร้อมทั้งแผนภูมิแสดงลักษณะบุคลิกภาพ
การพัฒนาแบบวินัยด้วยจิตใจ
5. การพัฒนาบุคลิกภาพให้รับในร่าง พร้อมทั้งแผนภูมิแสดงลักษณะบุคลิกภาพ
6. การพัฒนาบุคลิกภาพให้แบบฉบับ พร้อมทั้งแผนภูมิแสดงลักษณะบุคลิกภาพ
และวิธีดึงดูดงานคุณครู
7. บทสรุป

สำคัญประจำตอนที่

1. ให้สามารถเข้าใจถึงการน่าสนใจของคุณครูต่างๆ มีการแสดงออกอย่างมีเหตุผล
2. ให้สามารถยกย่องเชื่อถือการพัฒนาคุณครูที่เห็นได้
3. ให้สามารถยกย่องคุณครูที่ได้กล่าวไว้เป็นเพียงช้าๆ แต่จริงใจ

กิจกรรม

กิจกรรมในบทนี้เป็นกิจกรรมซ่อนเนื้อหาจากบทที่ 2

1. ศึกษาค่าทางคุณภาพ
2. เมื่อมีไอล์ฟอนด์หรือบาร์โค้ดสามารถสแกนได้ตาม ข้อมูลแสดงมา
ความแตกต่างของคุณครูที่ได้ยืน ทั้งแยกเป็นรายบุคคลและรวม
3. ถ้ามีโอกาสไปงานนิทรรศการและโซนนี้อยู่บ้านพัก พยายามสแกนคุณครูที่แล้ว
ประชุมที่บ้านเช่นเดียวกับบ้านพักในงานนี้ และพิจารณาว่าที่ไหนให้ดีกว่า
เด็กต่างกันหรือไม่
4. หากโอกาสชมการแสดงละครไทย แม่แตลิเก แล้วสังเกตถึงคุณครูที่เข้าร่วมแสดง
ประจำการแสดงที่นั่นด้วยว่า มีอะไรไร้บ้าง

การผสานงานดุริยางค์ไทย(แบบฉบับน)

วงบรรเลงพิณ	วงขันไน	วงปีพาทย์	วงเครื่องสาย	วงໂหร
		<ol style="list-style-type: none"> 1. ปีพาทย์ชาตรี 2. ปีพาทย์ไม้แข็ง <ol style="list-style-type: none"> 2.1 เครื่องห้า 2.2 เครื่องคู่ 2.3 เครื่องใหญ่ 3. ปีพาทย์ไม่นวม <ol style="list-style-type: none"> 3.1 เครื่องห้า 3.2 เครื่องคู่ 3.3 เครื่องใหญ่ 4. ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ 5. ปีพาทย์มอญ (แบ่งขนาดวงเหมือนวงไม้แข็ง) 6. ปีพาทย์นางทรงส์ (แบ่งขนาดวงเหมือนวงไม้แข็ง) 7. ปีกลองมลาย 8. ปีกลองแขก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วงเครื่องสายไทย <ol style="list-style-type: none"> 1.1 เครื่องสายไทยวงเล็ก 1.2 เครื่องสายไทยเครื่องคู่ 2. วงเครื่องสายปีชวา <ol style="list-style-type: none"> 2.1 เครื่องสายปีชวาเล็ก 2.2 เครื่องสายปีชวาเครื่องคู่ 3. วงเครื่องสายผสม <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ผสมเครื่องดุริยางค์ไทย 3.2 ผสมเครื่องดุริยางค์ต่างประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วงໂหรໂبراณ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 วงໂหรเครื่องสี 1.2 วงໂหรเครื่องหก 1.3 วงໂหรเครื่องแปด 1.4 วงໂหรเครื่องใหญ่ 2. วงໂหรแบบฉบับ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 วงໂหรเครื่องเล็ก 2.2 วงໂหรเครื่องคู่ 2.3 วงໂหรเครื่องใหญ่

บทที่ 3

ลักษณะการพสมวงดนตรีไทยแบบฉบับ

เครื่องดนตรีไทยที่ท่านได้ศึกษามาแล้ว จะสังเกตได้ว่า มีทั้งที่ใช้กันในวงดนตรี ทั่วไปและในวงดนตรีพื้นบ้านตามท้องถิ่นต่าง ๆ เครื่องดนตรีเหล่านี้ใช้บรรเลงได้ทั้งเดี่ยวและ บรรเลงรวมเป็นวง การรวมวงหรือการพสมวงจึงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การพสมวงดนตรี แบบฉบับ (Classical Music หรือ Traditional Music) และการพสมวงดนตรีพื้นบ้าน (Folk Music) ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึง ลักษณะการพสมวงดนตรีแบบฉบับ

การพสมวงดนตรีแบบฉบับ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ 5 ประเภท คือ

1. ประเภทบรรเลงพิณ
2. ประเภทขับไม้
3. ประเภทปีพากย์
4. ประเภทเครื่องสาย
5. ประเภทໂໂຮ

1. การพสมวงประเภทบรรเลงพิณ คือ ดนตรีที่มีทั้งคนร้องและคนดีดพิณเป็นคน เดียวกัน คือเป็นทั้งคนเล่นและคนร้อง เล่นก็คือดีดพิณให้เข้ากับท่าทางของที่ร้องไปด้วย พิณที่ใช้ ดีดนั้นก็สันนิษฐานกันว่า จะเป็นพิณหัวเต้า เพราะการบรรเลงพิณไม่มีแล้วในปัจจุบัน สมเด็จ- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายไว้ในตำนานมหรีตอนหนึ่งว่า “การบรรเลงพิณนั้นปรากฏแต่ในหนังสือเก่า เช่น เรื่อง กากี ที่คุณธรรมดีดพิณ演ย์พระยาครุฑน เป็นต้น เป็นดนตรีเล่นคนเดียว ดีดพิณด้วยชับร้องบรรเลงไปด้วย” การบรรเลงพิณนี้ ผู้เล่น และร้องต้องเป็นผู้ชาย และต้องถอดเสื้อเล่น

ทางภาคเหนือมีเครื่องดีดเก่าแก่ที่เรียก เพียะ หรือ เปี้ยะ หรือ เพลี้ย คล้ายพิณน้ำเต้า ใช้กระลามะพร้าวทำกะโหลก ที่พบแล้วมีตั้งแต่ 2 สาย ถึง 7 สาย ผู้เล่นต้องถอดเสื้อเช่นเดียวกัน แต่ยังหาข้อมูลไม่ได้ว่าผู้หญิงเล่นได้หรือไม่ ชายหนุ่มจะใช้เปี้ยะดีดคลอกการร้อง หรือที่เรียกเป็น ภาษาพื้นเมืองว่า จ้อบ ไปตามบ้านของสาวที่ตนปองรักในเวลาค่ำคืน ซึ่งเป็นประเพณีของ ชาวนิยม ที่ผู้หญิงจะลงมาหอผ้าในเวลาค่ำที่ใต้ถุนบ้าน ฝ่ายชายก็จะจ้อยและดีดเปี้ยะมา และร้องไปเรื่อย ๆ จนได้เวลาสมควรจึงจะกลับ ลักษณะการจ้อยและการดีดเปี้ยะนี้ ก็เป็น ลักษณะของการบรรเลงพิณนั้นเอง น่าเสียดายที่ปัจจุบันหาผู้ดีดเปี้ยะได้ยากแล้วแต่ก็ไม่สนใจ นัก เพราะได้ทราบว่า นักวิชาการที่สนใจค้นคว้าด้านวิทยา กำลังพึ่งฟุ่มการเล่นเปี้ยะให้กลับมา

2. การประสมวงประเกทขับไน เป็นวงบรรเลงที่มีผู้เล่นและผู้ร้อง 3 คน คือ คนขับร้องสำเนา

คนสื紹สามสายปราสาณเสียงคนขับร้อง
และคนໄกบັນເຫວົວໃຫ້ຈັງຫວະ

วงขับไมໍໄມ້ໃຫ້ທ່າໄປ ໃຊ້ເລີພາໄນພິບສົມໂກຂັ້ນສູງໃນພຣະຣາຊພິບ ເຊັ່ນ ພິບສົມໂກຂົ
ພຣະມາຫາເຫວົດຈົຕ່ຣ ສມໂກພຣະຍາຂ້າງເຜືອກ ເປັນດັນ

3. การประสมวงประเกทປົ່ພາຖີ เป็นการผสมวงที่มีປົ່ພາຖີเป็นประธานและມີເຄື່ອງຕີ (ຮະນາດ ຂ້ອງ ກລອງ) ເປັນຫຼັກໃນການບຣະເລີ ປີຈະມີໜ້າທີ່ເດີນທຳນອງແນວເນື້ອເພັງ ທຳເສີຍ
ເລີຍນບທ່ອງ ຂ້ອງວົງໃໝ່ຈະເປັນຫຼັກຂອງທຳນອງເພັງ ຈະເປັນໂຄຮົງທຳນອງຫຼັກ ໃຫ້ເຄື່ອງ
ຕົນຕຽວື່ນ ເຊັ່ນ ຮະນາດ ຂ້ອງວົງເລັກ ລາວ ນຳໄປແປຣເປັນທາງຂອງເຄື່ອງຕົນຕຽວື່ນດັ່ນໆ ຖໍ່ວ່ານ
ກລອງທ້ອງເຄື່ອງຫັນທີ່ຫລາຍຈະເປັນຫຼັກໃນດ້ານຈັງຫວະ ອີ່ວ ຈະເປັນຜູ້ຄວບຄຸມຈັງຫວະໃໝ່
ແລະມີຈຶ່ງເປັນຜູ້ຂ້າຍຄຸມຈັງຫວະຢ່ອຍໃຫ້ການບຣະເລີພຣ້ອມເພຣີຍກຳນົດ

ການປຣະມານງປຣະເກທປົ່ພາຖີທີ່ບຣະເລີກໍາເລູ້ໃນປັຈບັນມີ 8 ຈົນຕ ອີ່ວ

3.1 ວັງປົ່ພາຖີໜາຕີ (ເຄື່ອງຫ້າຍ່າງເບາ)

3.2 ວັງປົ່ພາຖີໄມ້ແໜ້ງ

3.3 ວັງປົ່ພາຖີໄມ້ນ້ວມ

3.4 ວັງປົ່ພາຖີດີກດຳນວຍ

3.5 ວັງປົ່ພາຖີມອຸ້ນ

3.6 ວັງປົ່ພາຖີນາງທົ່ງ

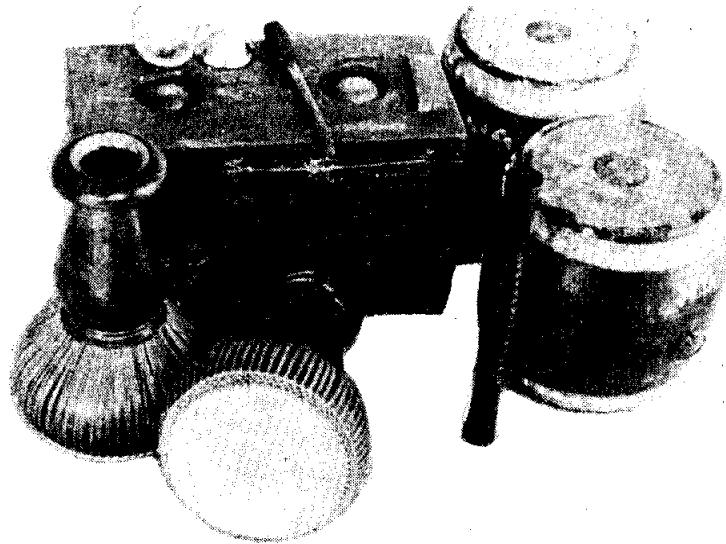
3.7 ວັງປົ່ກລອງມລາຍ

3.8 ວັງປົ່ກລອງແບກ

3.1 ວັງປົ່ພາຖີໜາຕີ ເຮັດວຽກກໍາເລີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າ ປົ່ພາຖີເຄື່ອງຫ້າຍ່າງເບາ ປະກອບ
ດ້ວຍ ປື່ນອກ 1 ເລາ ໂກນໄໝ້ (ທັບ) 2 ລູກ ກລອງໜາຕີ 1 ຄູ່ ຂ້ອງຄູ່ 1 ຊຸດ ແລະຈຶ່ງ ໃຊ້ບຣະເລີ
ປຣະກອບການແສດງໜັງຕຸລູງ ການແສດງມີນາຂອງກາຕິໄດ້ ແລະການແສດງລະຄຽດໜາຕີ ໃນ
ບາງວາຈະເພີ່ມກວັບເຂົ້າໄປດ້ວຍ

3.2 ວັງປົ່ພາຖີໄມ້ແໜ້ງ ອີ່ວ ວັງປົ່ພາຖີທີ່ໃຫ້ໄມ້ແໜ້ງຕົວຮະນາດເອກ ຂ້ອງວົງໃໝ່ ແລະ
ຂ້ອງວົງເລັກ ທຳໄໝມີເສີຍດັ່ງເກົ່າວກຮາວ ໜັກແນ່ນ ໃຫ້ບຣະຍາກາຄຄລອງແຄລ່ວສຸກຄົກຄົ້ນ
ມາກກວ່າໃຫ້ໄມ້ນ້ວມ ເໝາະທີ່ຈະບຣະເລີຕາມລານກວ້າງ ຖໍ່ນອກອາຄາວ ວັງປົ່ພາຖີໄມ້ແໜ້ງແປ່ງໝາດ
ອອກເປັນ 3 ແນາດ ອີ່ວ ເຄື່ອງຫ້າ ເຄື່ອງຄູ່ ແລະເຄື່ອງໃໝ່

3.2.1 วงศ์พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้า เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า ปีพาทย์เครื่องห้า อย่างหนัก ประกอบด้วย ปืน 1 เลา ระนาดเอก 1 ราง ฆ้องวงใหญ่ 1 วง ตะโพน 1 ลูก กลองทัด 1 ลูก และจัง ใช้ประกอบการแสดงโขนและละครบ “ถ้าบรรเลงประกอบการแสดงกลางแจ้ง เช่น การแสดงหนังใหญ่ ท่านใช้ ปีกกลาง และใช้กลองทัดขนาดย่อม เพื่อให้มีเสียงสูงดังจ้า ได้ยินไปไกล”¹

วงศ์พาทย์ชาตรี (เครื่องห้าอย่างเบنا)

วงศ์พาทย์เครื่องห้า

¹ อุทิศ นาคสวัสดิ์, เล่มเดิม, หน้า 177

3.2.2 วงปีพากย์ไม้เขียงเครื่องคู่ คือ ปีพากย์เครื่องห้าที่เพิ่มเครื่องทำกำหนดให้เป็นคู่ เช่น เพิ่มปี่อกให้คู่กับปี่ใน เพิ่มระนาดหุ่มให้คู่กับระนาดเอก เพิ่มฆ้องวงเล็กให้คู่กับฆ้องวงใหญ่ เพิ่มเครื่องกำกับจังหวะ คือ กลองทัลเดิมให้ลูกเดียวเพิ่มเติมไว้เป็น 2 ลูก ให้เป็นเสียงสูง (กลองตัวผู้) และเสียงต่ำ (กลองตัวเมีย) อย่างละเอียด ส่วนตะโพนลูกเดียวเหมือนเดิม เพิ่มชาบและฆ้องโหม่ง เข้าไปด้วย ให้นำร่องประกอบการแสดง โขน และละคร อาจใช้กลองแขกบรรเลงแทนตะโพนและกลองทัล ถ้าเป็นการบรรเลงประกอบการร้องส่งลำนำ (การร้องส่ง) หรือถ้าเป็นการบรรเลงเพลงอกรภาษาแขก

ขอให้ศึกษาแผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสมของวงปีพากย์ (1) ประกอบ

วงปีพากย์ไม้เขียงเครื่องคู่

แผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสมของวงปีพาทย์ (1)

วงปีพาทย์ชาตรี (เครื่องห้าอย่างเบา)	วงปีพาทย์ไม้แข็ง(เครื่องห้า) (เครื่องห้าอย่างหนัก)	วงปีพาทย์ไม้แข็ง(เครื่องคู่) ปีใน และ ปีนอก
ปีนอก 1 เลา	ปีใน 1 เลา	ระนาดເອກ ແລະ ຮະນາດທຸນ
ໂໂນ(ຫັບ) 1 ຄູ່	ຮະນາດເອກ 1 ລາງ	ໜ້ອງວັງໃໝ່ ແລະ ຜ້ອງວັງເລັກ
ກລອງชาຕີ 1 ຄູ່	ໜ້ອງວັງໃໝ່ 1 ວົງ	ຕະໂພນ 1 ລູກ
ໜ້ອງຄູ່ 1 ລາງ	ຕະໂພນ 1 ລູກ	ກລອງທັດ 1 ຄູ່
ໜຶ່ງ 1 ຄູ່ (กรับ)	ກລອງທັດ 1 ລູກ ໜຶ່ງ 1 ຄູ່	ໜຶ່ງ 1 ຄູ່ ຈາບ 1 ຄູ່ ແລະ ໂມ່ງ (อาจใช้ກລອງແນກ 1 ຄູ່ແກນ ຕະໂພນແລະ ກລອງທັດ ຂຶ້ນອູ້ກັບບກປຣເລັງ)

ແມນເົ້າວິຫຼືຕັ້ງວຸງຄນເຊີ່ງ

ວັນປີພາກຍົ່າຫັດ

ກລອງຫາຕົວ + ກລອງຫາຕົວ

ມັງຄູ

ຈິງ

ປິ່ນອກ (ມື່ໂນທີ່ຮາ)

ໄກນ (ກັບ) + ໂກາ (ກັບ)

ວັນປີພາກຍົ່າຄົ່ອງກຳ

ຕະໂພນ

ມັງວຸງໃໝ່

ກລອງທັດ + ກລອງທັດ

ປິ່ນ

ຈິງ

ຮະນາດເອກ

ວັນປີພາກຍົ່າຄົ່ອງກຸ່ງ

ມັງວຸງໃໝ່

ມັງໂໜ່ງ

ກລອງທັດ + ກລອງທັດ

ຈາບ

ມັງວຸງເລັກ

ປິ່ນ

ຈິງ

ຕະໂພນ

ປິ່ນອກ

ຮະນາດເອກ

ຮະນາດທຸນ

ວັນປີພາກຍົ່າຄົ່ອງໄຟລ່

ຕະໂພນ ຈາບ ມັງວຸງໃໝ່ ມັງຮາວ ມັງວຸງເລັກ ກລອງທັດ + ກລອງທັດ

(ມັງໂໜ່ງ)

ຮະນາດເອກເຫຼັກ

ຈິງ

ຮະນາດທຸນເຫຼັກ

ປິ່ນ

ປິ່ນອກ

ຮະນາດເອກ

ຮະນາດທຸນ

3.2.3 วงศ์พากย์ไม้แข็งเครื่องใหญ่ คือ วงศ์พากย์เครื่องคู่ที่เพิ่มระนาดเอก เหล็ก และระนาดทุ่มเหล็กเข้าไปอีกอย่างละร่าง และอาจใช้มั่งราแหนแห่งโหม่งดังในภาค ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขนและละคร และบรรเลงประกอบการร้องส่ง

วงศ์พากย์ไม้แข็งเครื่องใหญ่

3.3 วงศ์พากย์ไม้นวน คือ วงศ์พากย์ที่ใช้ไม้nam ตีระนาดเอก ช้องวงใหญ่ และ ช้องวงเหล็ก ทำให้มีเสียงทุ่ม นุ่มนวล ช้า ให้บรรยายกาศสบาย ๆ รื่นหู หมายความว่าที่จะบรรเลงใน อาคารกว้าง ๆ ได้ เมื่อใช้ไม้นวนตีเครื่องตีดังกล่าว ต้องลดปี่ คือ เอาปี่ทุกชนิดออก แล้วใช้ ขลุยเพียงออกกับซองอ้อเข้าไปแทน เพราะปี่มีเสียงดังเกินไป นิยมใช้ปี่พากย์ไม้นวนบรรเลง ประกอบการร้องส่ง ปี่พากย์ไม้นวนแบ่งขนาดวงเหมือนวงปี่พากย์ไม้แข็งทุกอย่าง คือ เครื่องหัว เครื่องคู่ และเครื่องใหญ่ แต่ไม่นิยมบรรเลงเครื่องหัวเท่าไรไม้นวนเครื่องคู่ และเครื่องใหญ่

ขอให้ศึกษาเครื่องดนตรีที่ใช้ผสมวงในวงปี่พากย์ไม้นวนเครื่องใหญ่จากแผนภูมิ แสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสมวงปี่พากย์ (2) พัฒนาทั้งศึกษาเปรียบเทียบการผสมวง ของวงปี่พากย์ไม้แข็งกับไม้นวน และวงปี่พากย์ไม้นวนเครื่องใหญ่ กับ วงปี่พากย์ดีกดำบรรพ์ด้วย

3.4 วงศ์พากย์ดีกดำบรรพ์ ปี่พากย์ดีกดำบรรพ์เป็นการผสมวงที่สืบเนื่องมาจากการบรรเลงประกอบละครชนิดหนึ่งที่คิดขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2434 เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) ไปยุโรป ไปชมการแสดงละครร้อง (Opera) ของยุโรปเข้า ก็เกิดความคิดที่จะทำละครร้องแบบไทยขึ้นบ้าง จึงกลับมาทูลชวนสมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรา努วัตติวงศ์ ให้ทรงช่วยร่วมมือคิดทำละครร้องแบบไทยขึ้น คือ เป็นละคร ที่ตัวละครจะต้องขับร้องเองเป็นตับเป็นเรื่องราวชุดสั้น ๆ ตัวละครจะต้องร้องรำและเจรจาเอง การแสดงละครจะต้องมีปี่พากย์บรรเลงประกอบด้วย ปี่พากย์ที่ใช้ก็ต้องให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง

และบกร้องตลอดจนทำร้าที่คิดขึ้นใหม่ ให้มีเสียงไฟเรารีนหู นุ่มนวล โดยเลือกเครื่องดนตรีที่มีเสียงแหลมและเสียงอึกทึกครึกโครมออก แล้วใส่เครื่องดนตรีที่มีเสียงทุบมุ่นนวลเข้าไปแทนเกิดเป็นปีพายยชนิดใหม่ขึ้น

ที่มาของชื่อ ตีกตำบรรพ ที่เนื่องมาจากลักษณะร้องแบบไทยที่คิดกันขึ้นใหม่นี้ เป็นแสดงที่โรงละครชื่อ ดีกตำบรรพ ซึ่งเป็นโรงละครของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิรัฒน์ ละครบนิดนี้ก็เลยมีชื่อว่า ละครบดีกตำบรรพตามชื่อโรงละคร ปีพายที่บรรเลงประกอบก็เลยมีชื่อตามละคร จึงเรียกกันว่า ปีพายดีกตำบรรพ ตั้งแต่นั้นมา

วงปีพายดีกตำบรรพ ประกอบด้วย ขลุ่ยเพียงอ้อ-ขลุ่ยอ้อ ซออ้อ ระนาดเอก-ระนาดทุ่ม ระนาดทุ่มเหล็ก ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องหุ่ย 7 ลูก 7 ระดับเสียง (วงฆ้องชัย หรือ โหม่งรา) ตะโพนกลองตะโพน ฉึง (อาจใช้ชักลงแขกบ้างในบางเพลง) ใช้มีนวนดีเครื่องดีทั้งหมดรวมทั้งกลองตะโพนด้วย จะเห็นว่า เครื่องดนตรีเสียงแหลมและอึกทึกครึกโครม ไม่ใช่คือ ฆ้องวงเหล็ก ระนาดเอกเหล็ก ปี และกลองทั้ง

ขอให้ศึกษาแผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสมวงของวงปีพาย (2) ประกอบ

3.5 วงปีพายมอยุ เดิมเป็นวงปีพายขึ้นมองมอยุ อาจารย์ปัญญา รุ่งเรือง ให้ความเห็นว่า “ปีพายมอยุเป็นเครื่องปีพายที่ได้มาจากชาวรามัญโดยตรง ซึ่งมีแพร่หลายในราชากาลที่ 3 แพร่หลายอยู่เฉพาะในพากมอยุ ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดฯ ให้มีปีพายมอยุในงานพระเมรุ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามปีพายมอยุแพร่หลายทั่วไปนั้นเป็นพระท่านครูหลวงประดิษฐ์ໄพเราะ (ศร ศิลป-บรรเลง) เป็นผู้เริ่มใช้ปีพายมอยุประโคมศพทั่ว ๆ ไปเพิ่มเติมจากปีพายนั่งหงส์ (การเผยแพร่ปีพายมอยุนี้เกิดในสมัยรัชกาลที่ 6) นอกจากนั้นท่านครูหลวงประดิษฐ์ໄพเราะ ยังได้ศึกษาเพลงมอยุจาก “ครูสุ่ม เจริญดุนตรี” ไว้หลายเพลงและใช้บรรเลงปีพายมอยุ ทำให้การบรรเลงปีพายมอยุ เพลงมอยุ นิยมกันทั่วไปอย่างกว้างขวาง”²

สาเหตุที่นิยมใช้ปีพายมอยุประโคมงานศพ ก็คงเนื่องมาจากว่า เสียงของปีมอยุ ทั่วลีกต่ำฟังแล้วเยือกเย็น ตะโพนมอยุก็มีเสียงลีกต่ำกังวน ประกอบกับใช้เป็นมากของการตั้งหวะควบคู่กับตะโพนอีก เวลาตีเปิงมากคอกจะตีรัว ในขณะที่เสียงปีกันน่ากลัว ยิ่งระทึกใจชวนหวั่นไหว ประกอบกับเพลงมอยุบางส่วนเป็นเพลงเศร้า จึงเยือกเย็นแหมະที่จะใช้บรรเลงในงานศพ แต่เพลงมอยุที่สนุกสนานก็มีมาก เช่น เพลงกระต่ายเตี้้น ฯลฯ แต่ก็ผึงใจกันว่า ปีพายมอยุ ใช้ประโคมงานศพเท่านั้น ความจริงแล้วใช้บรรเลงทั่วไปเช่นวงปีพายอื่นได้ ถ้าไม่มีใครคิดว่า

2 ปัญญา รุ่งเรือง, เล่มเดิม, หน้า 79

เป็นเรื่องอัปมงคล แต่การบรรลุงานประเพณีต้องใช้ปีพาย์มอยู่อย่างถี่งไม่ได้ คือ เพลง มอยู่ เพลงที่ใช้ประกอบการฟ้อนม่าน เช่น ฟ้อนม่านมงคล หรือ ฟ้อนม่านมุเชียงตา ฟ้อนเงี้ยว เป็นเดัน ทางเหนือเรียกว่าปีพาย์มอยู่ว่า วงกลองเต่งทิ้ง หรือ วงป้าดม่อง คำว่า เต่งทิ้ง ก็คือ เสียงตะโพนนั้นเอง

วงปีพาย์มอยู่ มีขนาดวงเหมือนวงปีพาย์ไม้แข็งทุกประการ แต่เครื่องดนตรี ที่ใช้ผสมวงไม้เหมือนกัน คือ ใช้ ปีมอยู่ แทนปีไม้และเป็นอก หม่องมอยู่ แทน หม่องไทย ตะโพนมอยู่ แทน ตะโพนไทย และเปิง芒คง แทน กลองทัด ดังแผนภูมิแสดงลักษณะเบรียบเทียบการผสมวงของวงปีพาย์ (2)

3.6 วงปีพาย์นางทรงส์ คือ วงปีพาย์ที่มีขนาดวงเหมือนวงปีพาย์ไม้แข็งทุกประการ เครื่องดนตรีก็คล้ายคลึงกับวงปีพาย์ไม้แข็ง ต่างกันตรงใช้ปีชวา แทน ปีนอกหรือปีใน ใช้กลองมลายู 1 คู่ แทน ตะโพนและกลองทัด วงปีพาย์นางทรงส์จึงประกอบด้วย ปีชวา ระนาดเอก ระนาดทุ่ม ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ่มเหล็ก หม่องวงเล็ก หม่องวงใหญ่ กลองมลายู 1 คู่ ฉึ่ง ฉบับ กรับโหน่ง วงปีพาย์นางทรงส์ใช้บรรลุในงานศพ ขอให้ศึกษาแผนภูมิแสดงลักษณะเบรียบเทียบการผสมวงของวงปีพาย์ (3)

3.7 วงปีกลองมลายู บางท่านก็เรียกวงเครื่องกลองมลายู หรือ วงกลองสีปีหนึ่ง เพราะใช้กลองมลายู และ ปีชวา เป็นหลัก วงปีพาย์ชนิดนี้มีเครื่องดนตรีเพียง 3 ชนิด คือ ปีชวา 1 เลา กลองมลายู 4 ลูก และหม่องเหม่ง 1 ลูก กลองมลายูมีเสียงสูง เสียงต่ำ เป็นกลองตัวผู้ กลองตัวเมีย เช่นกัน ใช้มังอ ๆ ตีด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งใช้มืออีต วงปีกลองมลายูนี้ “เดิมที่เดียว มักใช้ในกระบวนการแห่พยุหยาตราตลาดจันกรกระบวนการพระบรมศพและพระศพเจ้านาย ท้ายที่สุด เป็นวงประกอบงานศพผู้มีเกียรติสูง หรือศพท่านผู้ใหญ่สูงอายุ เช่น ทำบัวลอยโดยลดกลองลงเหลือ 1 คู่”³

วงปีกลองมลายูนี้ถ้าใช้ ปีชวา 1 เลา กลองมลายูเหลือเพียง 2 ลูก และหม่องเหม่ง 1 ลูก จะเรียกว่า วงบัวลอย ใช้บรรลุในงานศพ บางวงใช้กลองแขก แทน กลองมลายู วงบัวลอย หาฟังได้ยาก จะเป็นปีพาย์มอยู่ประโคมศพกันมากกว่า เพราะเหตุว่า “เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้จะเล่นในวงบัวลอยได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีฝีมือยอดเยี่ยมจริง ๆ โดยเฉพาะผู้เปาปี่ และผู้ตี กลองแขกหั้งตัวผู้ และตัวเมีย เพราะในวงบัวลอยนั้นมีเพียงปีชวาเลาเดียวที่บรรลุทำนองของเพลง จึงคล้ายกับการเดียวปี่ โดยมีกลองแขก 1 คู่ ตีประสานกัน และมีหม่องเหม่งกำกับ จังหวะ”⁴

3 ประเวช กุมุก, เครื่องสายปีชวา (ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2521) หน้า 38.

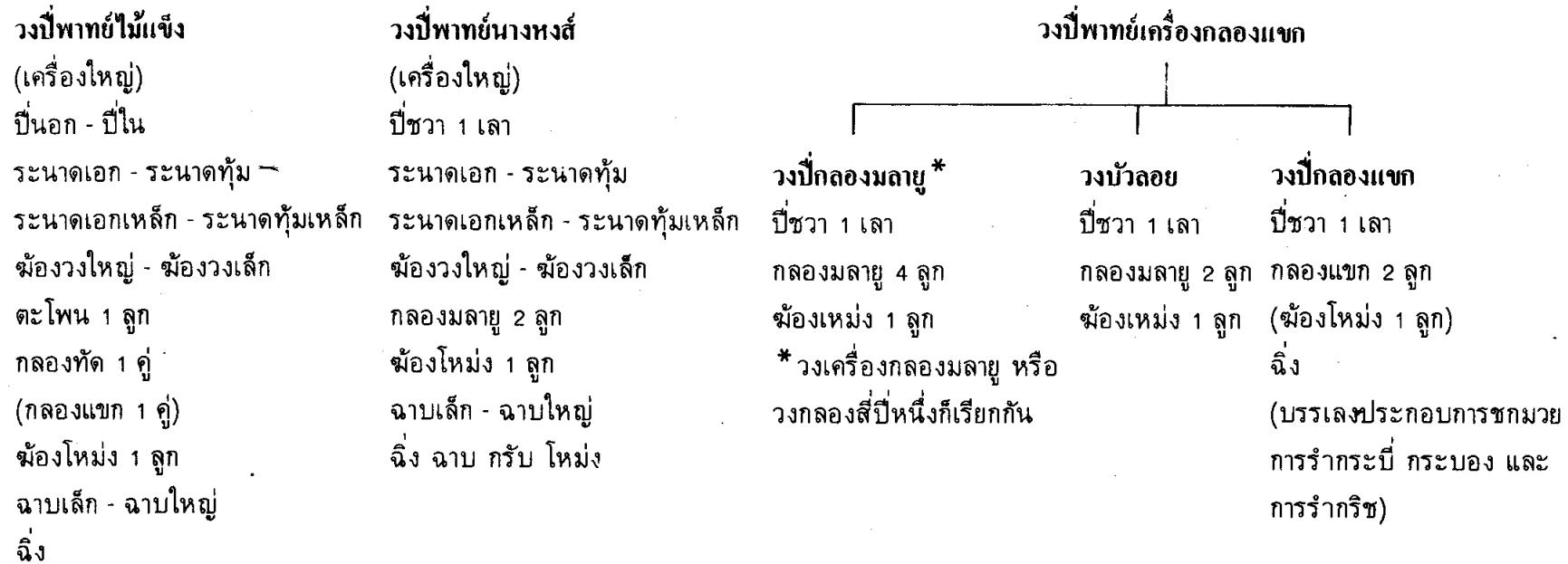
4 บุญเติม ภูษาสี, เลมเดิม, (เรื่องบัวลอย), หน้า 42.

ແຜນກົມແສດງລັກະນະເປົ້າຍທີ່ບໍ່ການຜສນວ່າງຂອງວັນປີພາກຍີ (2)

ວັນປີພາກຍີມອຸ່ນ (ເຄື່ອງໃໝ່)	ວັນປີພາກຍີໄມ້ແຈ້ງ (ເຄື່ອງໃໝ່)	ວັນປີພາກຍີໄນ້ນວນ (ເຄື່ອງໃໝ່)	ວັນປີພາກຍີດັກດໍານຽກ ຂລູ່ເພີ່ງອອ - ຂລູ່ອົ້້ ຫອູ້້ 2 ຄົນ
ປິ່ນອຸ່ນ 1 ເຕາ	ປິ່ນ - ປິ່ນອກ	ຂລູ່ເພີ່ງອອ - ຂລູ່ຫລືບ	ຮະນາດເອກ * - ຮະນາດຖຸນ
ຮະນາດເອກ - ຮະນາດຖຸນ	ຮະນາດເອກ - ຮະນາດຖຸນ	ຫອູ້້ 2 ຄົນ	ຮະນາດເອກ * - ຮະນາດຖຸນ
ຮະນາດເອກຫຼືກ - ຮະນາດຖຸນຫຼືກ	ຮະນາດເອກຫຼືກ - ຮະນາດຖຸນຫຼືກ	ຮະນາດເອກ - ຮະນາດຖຸນ*	ຮະນາດຖຸນຫຼືກ 1 ອົງ
ໜ້ອງນອຍງວິໄຫຼູ່ - ໜ້ອງນອຍງວິເລີກ	ໜ້ອງງວິໄຫຼູ່ - ໜ້ອງງວິເລີກ	ຮະນາດເອກຫຼືກ - ຮະນາດຖຸນຫຼືກ	ໜ້ອງງວິໄຫຼູ່ *
ຕະໂພນນອຸ່ນ 1 ສູກ	ຕະໂພນ 1 ສູກ	ໜ້ອງງວິໄຫຼູ່ - ໜ້ອງງວິເລີກ *	ວັນໜ້ອງໜ້ອຍ (ໜ້ອງຫຼຸງ 7 ສູກ)
ເມີນນາງຄອກ 1 ຊຸດ	ກລອງກັດ 1 ຄູ້ (ກລອງແນກ 1 ຄູ້)	ກລອງແນກ 1 ຄູ້ (ຕະໂພນ 1 ສູກ)	7 ຮະຕັບເສີ່ງ)
ໜ້ອງໂໜ່ງ 1 ສູກ ທີ່ອໜ້ອງຮາວ	ໜ້ອງໂໜ່ງ 1 ສູກ	ກລອງກັດ 1 ຄູ້ (ກລອງແນກ 1 ຄູ້)	ຕະໂພນ
ຈາບເລີກ - ຈາບໃໝ່	ຈາບເລີກ - ຈາບໃໝ່	ໜ້ອງໂໜ່ງ 1 ສູກ	ກລອງຕະໂພນ * 1 ຄູ້
ໜຶ່ງ	ໜຶ່ງ	*ໃຊ້ໄຟ້ນວນຕີ	(ກລອງແນກ 1 ຄູ້) ຈຶ່ງ ຈາບ

ໜ້າມຍເຫດຸ ເຄື່ອງດົນຕຣີທີ່ອູ່ງກາຍໃນເຄື່ອງໝາຍວິເລີບ ພມາຍຄື່ງ ເຄື່ອງດົນຕຣີທີ່ໃຊ້ແກນກັນໄດ້ຢືນອູ່ກັບບກບຮຣເລງ

แผนภูมิแสดงลักษณะเปลี่ยนเที่ยบการผสานของวงปีพาทัย (3)

วงศ์พากย์ไม้นานเกรืองใหญ่

กลองแขก (ตะโพน) มั่งวงใหญ่ (มั่งโหม่ง) มั่งวงเล็ก (กลองทั้ด) กลองแขก
2 ลูก

ระนาดเอกเหล็ก

ฉิ่ง

ระนาดหุ่มเหล็ก

ซออู้

ขลุยเพียงօอ

ขลุยเหล็บ

ซออู้

ระนาดเอก

ระนาดหุ่ม

วงศ์พากย์คึกคั่นบรรพ์

(กลองแขก) กลองตะโพน มั่งวงใหญ่ วงศ์มั่งชัย นาบ (กลองแขก)
(มั่งหุ่ย 7 ลูก)

ฉิ่ง กรับ

ตะโพน

ขลุยเพียงօอ

ขลุยอู้

ซออู้

ซออู้

ระนาดหุ่ม

ระนาดเอก

ระนาดหุ่มเหล็ก

วงศ์พากย์มอญเกรืองใหญ่

ตะโพนมอญ นาบเล็ก มั่งโหม่ง นาบใหญ่ เปิงมางคอก
(มั่งราว)

ระนาดเอกเหล็ก

ฉิ่ง

ระนาดหุ่มเหล็ก

มั่งมอญวงใหญ่ บีมมอญ มั่งมอญวงเล็ก

ระนาดเอก

ระนาดหุ่ม

วงศ์พากย์น้ำงทรงส์เครื่องใหญ่

ผู้อุทิศ

ชาบ

กรับ

กล่องลาย

ปีชวา

ผู้อุทิศใหญ่

ฉิง

ผู้อุทิศเล็ก

กล่องลาย

ระนาดเอกเหล็ก

ระนาดเอก

ระนาดทั่ม

ระนาดทั่มเหล็ก

วงศ์กล่องลาย

กล่องลาย

ผู้อุทิศ

กล่องลาย

กล่องลาย

ปีชวา

กล่องลาย

วงศ์กล่องขบ

ปีชวา

ผู้อุทิศ

กล่องลาย

กล่องลาย

วงศ์กล่องแขก

ปีชวา

ผู้อุทิศ

ฉิง

กล่องแขก

กล่องแขก

3.8 วงศ์กลองแขก เป็นปีพاثย์ที่มีเครื่องดนตรีเพียง 3 ชนิด และเรารู้จักกันดี ได้ยินอยู่เสมอ แต่ไม่รู้จักชื่อ วงศ์กลองแขก ประกอบด้วย ปีชวา 1 เล้า กลองแขก 2 ลูก ฉิ่ง (เดิมใช้ช่องโถมง 1 ลูก) เป็นดนตรีประกอบการรำกริช กระบี่ระบบ และการซกมวยไทย และเพลงที่ได้ยินกันอยู่เสมอในการแสดงทั้ง 3 ประเภทนี้ก็คือ เพลงสะระหม่า

4. การผสมรวมประเภทเครื่องสาย คือ การนำเครื่องดนตรีที่มีสายหั้งหมด หั้งดีด และสี มาผสมรวมบรรเลงกับขลุยเป็นเครื่องทำทำงาน และมีโทนรำมະนา ฉิ่ง เป็นเครื่อง กำกับจังหวะ การผสมรวมประเภทเครื่องสาย แบ่งขนาดวงเป็นหลายขนาด ดังนี้

4.1 วงศ์เครื่องสายไทย ยังแบ่งออกเป็น วงศ์เล็ก และ วงศ์ใหญ่

4.2 วงศ์เครื่องสายปีชวา ยังแบ่งออกเป็น วงศ์เล็ก และ วงศ์ใหญ่

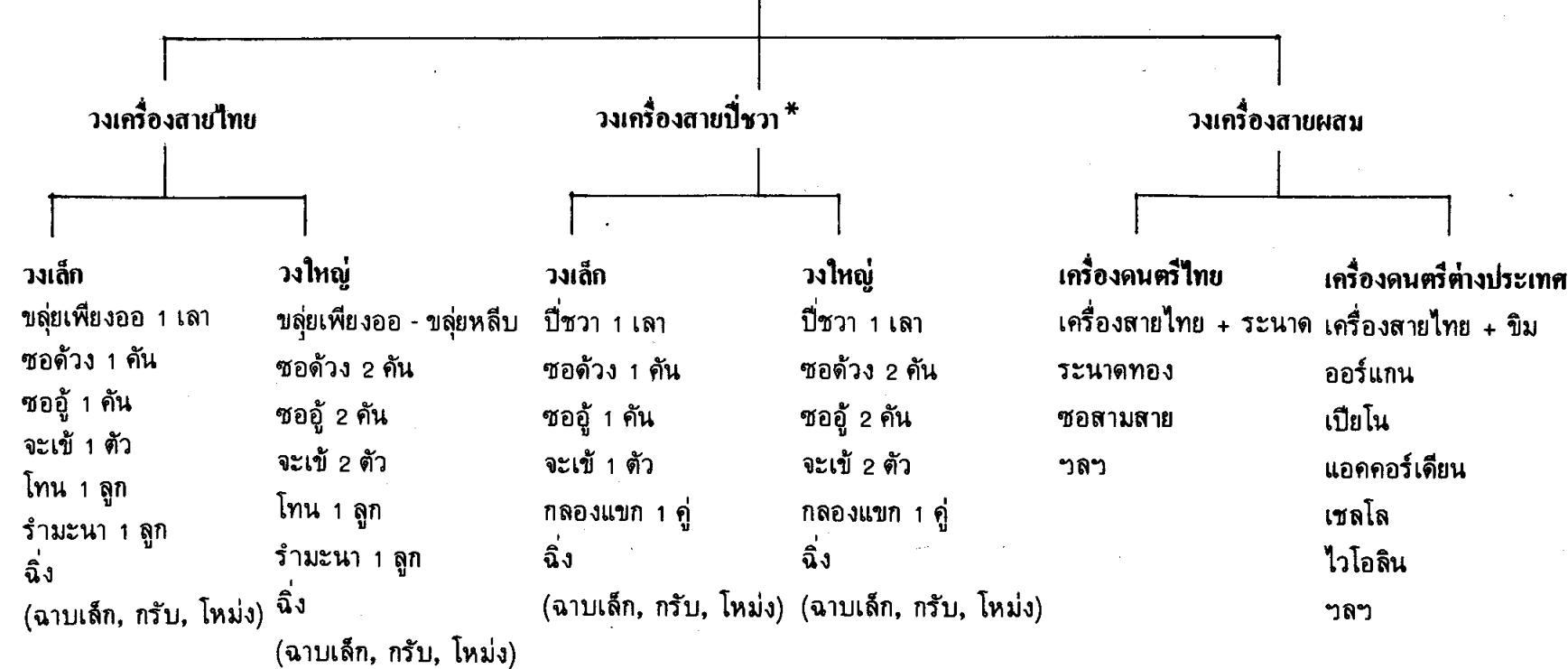
4.3 วงศ์เครื่องสายผสม ยังแบ่งออกเป็น ผสมเครื่องดนตรีไทย และผสมเครื่อง ดนตรีต่างประเทศ

4.1 วงศ์เครื่องสายไทย คือ วงศ์ดนตรีที่ประกอบด้วย ขลุยเพียงอ้อ ซอตัวง ซออ้อ จะเข้า โทน รำมະนา และฉิ่ง (อาจมีฉบับเล็ก กรับ และโถมง ผสมวงด้วย) อย่างละ 1 เครื่องมือ ผสมกันบรรเลงเหมาะที่จะใช้บรรเลงในบ้าน ในห้องที่มีขนาดพอสมควร วงศ์เครื่อง สายที่มีเครื่องบรรเลงอย่างละ 1 เครื่องมือจัดเป็นวงศ์เครื่องสายวงศ์เล็ก ถ้าเพิ่มเครื่องดนตรี เครื่องทำทำงานของทุกชนิด เป็นคู่ หรืออย่างละ 2 เครื่องมือ ก็จะเป็นวงศ์เครื่องสายเครื่องคู่ หรือ วงศ์เครื่องสายวงศ์ใหญ่ (ขลุยที่เพิ่มเป็นคู่ ให้เพิ่มขลุยหลีบ ซึ่งมีเสียงสูงกว่าขลุยเพียงอ้อ ให้เป็น เสียงสูงตា-purplestan กัน) วงศ์เครื่องสายเครื่องคู่หมายความว่าจะบรรเลงในบ้านเข่นกัน นิยมใช้บรรเลง ในงานแต่งงาน ตอนพิธีประสาทพรและระหว่างงานเลี้ยง เป็นต้น

4.2 วงศ์เครื่องสายปีชวา คือ วงศ์ดนตรีที่มีเครื่องบรรเลงหลักวงเครื่องสายไทย แต่เปลี่ยนขลุยให้เป็นปีชวาแทนนึง เมื่อใช้ปีชวา เครื่องกำกับจังหวะ โทนและรำมະนา ก็ต้อง เปลี่ยนเป็นกลองแขกคู่หนึ่ง ให้เข้ากับปีชวา วงศ์เครื่องสายปีชวาแบ่งขนาดวงเป็นวงศ์เล็กวงศ์ใหญ่ เช่นเดียวกัน คือ ประกอบด้วย ปีชวา ซอตัวง ซออ้อ (ขลุยหลีบ) จะเข้า กลองแขก 1 คู่ ฉิ่ง (ฉบับเล็ก กรับ โถมง) อย่างละ 1 เครื่องมือ ก็จะเป็นเครื่องสายที่ขวางเล็ก ถ้าเพิ่มเครื่อง ทำทำงานเป็นคู่หั้งหมด คือ ซอตัวง ซออ้อ จะเข้าเป็นคู่ ก็จะเป็นเครื่องสายปีชวางใหญ่ หมายเหตุ ข้อความที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ แสดงว่า อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้

4.3 วงศ์เครื่องสายผสม คือ วงศ์ดนตรีที่นำเครื่องบรรเลงในวงศ์เครื่องสายไทยเป็น หลัก แล้วนำเครื่องดนตรีอื่นที่มิใช่เครื่องสาย หรือเครื่องดนตรีต่างชาติมาผสมวงบรรเลงด้วยกัน เพื่อให้เกิดความໄพเราะแปลกใหม่ไปจากเสียงดนตรีที่ได้พังกันประจำ คือกีบงท่านเกิดความคิด

แผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการพัฒนาของภาษา

ວາງເກົ່າອົງສາຍວາງເລັກ

ນຶ້ງ ຂລູ່ເພີ່ມອອ ໂກນ ຮຳມະນາ

ຫອດຕ້ວງ ຫອວູ້

ຈະເຂົ້າ

ວາງເກົ່າອົງສາຍເກົ່າອົງຄູ່

ກຮັບ (ຈານເລັກ) ນຶ້ງ (ໂທນິ່ງ) ໂກນ ຮຳມະນາ

ຂລູ່ເພີ່ມອອ ຂລູ່ຫລືບ

ຫອດຕ້ວງ

ຫອດຕ້ວງ

ຫອວູ້

ຫອວູ້

ຈະເຂົ້າ

ຈະເຂົ້າ

ວາງເກົ່າອົງສາຍປີ້ຈວາງເລັກ

ກລອງແນກ (ຈານເລັກ) ນຶ້ງ (ກຮັບ) (ໂທນິ່ງ) ກລອງແນກ

ຂລູ່ຫລືບ ປີ້ຈວາ

ຫອດຕ້ວງ

ຫອດຕ້ວງ

ຈະເຂົ້າ

ວາງເກົ່າອົງສາຍຜົນເກົ່າອົງດຸນຕົວຕະວັນຕົກ

ອອຽນແກນ (ກລອງແນກ) ນຶ້ງ ໂກນ ຮຳມະນາ (ກລອງແນກ)

ຂລູ່ເພີ່ມອອ

ໄວໂອລິນ

ຫອດຕ້ວງ

ຫອວູ້

ແອຄຄອຣ໌ເດືອນ

ຈະເຂົ້າ

วงเครื่องสายวงเด็ก

วงเครื่องสายเครื่องกู่ (วงใหม่)

สร้างสรรค์ อย่างได้เพลงสำเนียงแปลง ๆ ใหม่ ๆ จึงลองนำเครื่องบรรเลงต่าง ๆ มาผสมทำให้ได้เพลงไฟเราะในทางแปลงใหม่ วงเครื่องสายผสมแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ ถ้านำเครื่องดนตรีไทยที่มิใช่เครื่องสาย เช่น ระนาด ระนาดทอง ซอสามสาย ฯลฯ มาผสม ก็จะเป็นวงเครื่องสายผสมครึ่งดนตรีต่างประเทศ

ขอให้ศึกษาแผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสมวงเครื่องสายประกอบด้วย

วงเครื่องสายผสมขึ้น

5. การผสมวงประเภทโนหรี การผสมวงประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

5.1 การผสมวงโนหรีโบราณ

5.2 การผสมวงโนหรีแบบฉบับ

5.1 การผสมวงโนหรีโบราณ ใช้ผู้หัชสูงเล่นทั้งหมด แบ่งย่อยเป็น

5.1.1 วงโนหรีเครื่องสี

5.1.2 วงโนหรีเครื่องหก

5.1.3 วงโนหรีเครื่องแปด

5.1.4 วงโนหรีเครื่องเก้า

5.1.5 วงโนหรีเครื่องใหญ่

หมายเหตุ การผสมวงมโนหรีโบราณตลอดจนการแบ่งวง ผู้เขียนได้ใช้นังสือเรื่อง อธินาย คำนานนโนหรี ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นแนวทางทั้งหมด

แผนภูมิแสดงพัฒนาการของวงโนรีโนราณ

วงบรรเลงพิณ

1. คนร้องและตีดพิณ

วงขับน้ำ

1. คนขับร้อง
2. คนไก่วับน้ำทาร์
3. คนสีซ้อมสามสาย

วงโนรีโนราณ

(วงโนรีเครื่องสี)

1. คนขับร้องและตีกรับพวง
2. คนสีซ้อมสามสาย
3. คนตีกระจับปี่
4. คนตีโหน

วงโนรีเครื่องหก
(เครื่องสี + 2*)

5. ขลุย

6. รำมะนา

* ปลายสมัยอยุธยา

วงโนรีเครื่องแปด
(เครื่องสี + 4*)

5. ขลุย

6. รำมะนา

7. ระนาดไม้

8. ระนาดแก้ว**

* สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1

** เปลี่ยนเป็นผู้วง ในสมัยรัชกาลที่ 2

วงโนรีเครื่องเก้า
(เครื่องสี + 5*)

5. ขลุย

6. รำมะนา

7. ระนาดไม้

8. ผู้วงใหญ่

9. จะเขี้

* รัชกาลที่ 2

วงโนรีเครื่องใหญ่
(เครื่องสี + 8*)

5. ขลุย

6. รำมะนา

7. ระนาดไม้

8. ผู้วงใหญ่

9. จะเขี้

10. ผู้วงเล็ก*

11. ระนาดทุ่ม*

12. ระนาดเอกเหล็ก**

13. ระนาดทุ่มเหล็ก**

* เพิ่มในสมัยรัชกาลที่ 3

** เพิ่มในสมัยรัชกาลที่ 4

โดยตัดกระจับปี่ออก และเปลี่ยนกรับเป็นฉึง

แต่เดิมเรามีวงบรรเลงพิณ และ วงขับไม้ ทรงสันนิษฐานว่า วงໂหรีเครื่องสีคงได้มาจากการขับไม้ผสมกับการบรรเลงพิณ ดังนั้น
ນໂหรีเครื่องสี ประกอบด้วย 1. คนขับร้อง และ ตีกรับพวง

2. คนสีขอสามสาย
3. คนดีดกระจับปี
4. คนตีโหน (เปลี่ยนจากไกวบั้นເທາວົງ)

ນໂหรีเครื่องสีเล่นกันแต่ครั้งใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่เล่นกันมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะจากกฎหมายที่ยึดราลสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) มีว่า "...ห้ามร้องเพลงเรือเปาลุย เปาปี สีขอ ดีดกระจับปี ตีโหนทับ ในเขตพระราชฐาน..." ย่อมาแสดงว่า มีการเล่นดนตรีกันแพร่หลาย และคงเล่นกันมานานแล้ว ต่อมานะปั้นสมัยกรุงศรีอยุธยา มีหลักฐานภาพเขียนลายทองตามตู้หนังสือ ปรากฏเป็นภาพด้วยพระมหิตาฯ มีคนเปาลุย และ คนตีรำมะนาเพิ่มอีก 2 คน จึงเป็น นໂหรีเครื่องหก
นໂหรีเครื่องหก (สมัยอยุธยา) ประกอบด้วย นໂหรีเครื่องสีเดิม รวมกับ

5. ขลุย
6. รำมะนา

ต่อมานะปั้นสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 มีผู้นำระนาดไม้และระนาดแก้วเพิ่มอีก 2 ชนิด จึงเป็น 8 ชนิด (เริ่มมีเครื่องปีพายแก้ว) นໂหรีเครื่องแปด (รัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 1)
ประกอบด้วย

นໂหรีเครื่องหก รวมกับ

7. ระนาดไม้
8. ระนาดแก้ว

ต่อมานะปั้นรัชกาลที่ 2 เพิ่มม่องวงเข้าไปแทนระนาดแก้ว และเพิ่มจะเข้า จึงเป็น 9 ชนิด เป็นวงໂหรีเครื่องเก้า

นໂหรีเครื่องเก้า (รัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 2) ประกอบด้วย นໂหรีเครื่องหก รวมกับ

7. ระนาดไม้
8. ม่องวงใหญ่
9. จะเข้า

ต่อมานะปั้นรัชกาลที่ 3 เพิ่มระนาดทุ่ม ม่องวงเล็ก และชาบ พร้อมทั้งเปลี่ยนกรับที่มีในนໂหรีเครื่องสี เป็นฉิ่ง เพื่อให้เสียงจังหวะย่ออยู่ตั้งขึ้น จึงกลายเป็นเครื่องบรรเลง 12 เครื่องมือ

จนถึงรัชกาลที่ 4 เพิ่มระนาดทอง และ ระนาดเหล็ก เข้าไปอีก 2 ชนิด รวมเป็น 14 เครื่องมือ ต่อมาในรัชกาลที่ 5 ลดกระจับปี และฉบับออก จึงเหลือ 12 เครื่องมือดังเดิม เป็นมหรีเครื่องใหญ่ อันประกอบด้วย

1. คันร้องและตีจิง	2. ซอสามสาย	3. โหน
4. รำมนา	5. ชลุย	6. ระนาดเอก
7. ผู้อ่องวงศ์ใหญ่	8. จะเขี้	9. ระนาดหุ่ม
10. ผู้อ่องวงศ์เล็ก	11. ระนาดทอง (เอก)	12. ระนาดเหล็ก (หุ่ม)

ขอให้ศึกษาแผนภูมิแสดงพัฒนาการของวงมหรีโบราณประกอบ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีพระราชกำหนดห้ามผู้อื่นหัดละครผู้หูญิง นอกจาก ละครของหลวงเท่านั้น พวกเจ้านายและขุนนางจึงให้บริการผู้หูญิงหัดเครื่องมหรี ส่วนผู้ช่วย หัดเครื่องปี่พาทย์ และละครนอก ครั้นถึงรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้เลิกพระราชกำหนดนั้น ให้หัดละครหูญิงก็ได้ พวกเจ้านายและขุนนางจึงหัดคน ของตนให้เป็นละคร พวกมหรีจึงซบเชา ในขณะเดียวกับที่พวกผู้ช่วยบางกลุ่มหัดเครื่องสาย จึงนำเครื่องสายพวกซ้อมอู้ ซอตัวง จะเขี้ มาเล่นรวมกับ ระนาด ผู้อ่อง ชลุย โหน รำมนา ก็เกิดเป็นวงมหรีเครื่องสายผู้ช่วยขึ้น เพราะแต่เดิมไม่มีซ้อมอู้ และ ซอตัวง ซึ่งเชื่อกันว่า เป็น เครื่องสายของจีนเข้าไปผสมอยู่ด้วย จึงมีคำว่าเครื่องสายติดเข้าไปด้วย

ในระยะต่อมาเริ่ยกันเพียงวงมหรีเฉย ๆ น่าจะเป็นพระถ้าพิจารณา กันให้ดีแล้ว วงมหรีมีเครื่องดนตรีครบทั้ง ดีด สี ตี และเป่า ถ้าจะระบุ “เครื่องสาย” ต่อท้าย “มหรี” ก็น่าจะต้องระบุทั้งหมดก็คงจะยืดยาวดี ประกอบกับในวงมหรีของเดิมมีจะเขี้ ซึ่งเป็นเครื่อง สายที่ใช้ดีดอยู่ด้วย จึงน่าจะใช้อ่าย่างเดิมไป คือ “มหรี” ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา วง มหรีมีการแสดงที่มีรูปแบบเฉพาะตัว และใช้มานานปัจจุบัน ผู้เขียนจึงเรียกมหรีชนิดนี้ว่า วงมหรีแบบฉบับ

5.2 การผสมวงมหรีแบบฉบับ คือ การผสมวงที่มีเครื่องดนตรีครบทั้ง 4 กลุ่ม คือ ดีด สี ตี และเป่า แบ่งขนาดของวงออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 5.2.1 วงมหรีเครื่องเล็ก
- 5.2.2 วงมหรีเครื่องคู่
- 5.2.3 วงมหรีเครื่องใหญ่

วงໂຫວີເກົ່າອົງເລັກ ປະກອບດ້ວຍ ຂອສາມສາຍ ທອດວັງ ທອອຸ່ນ ຂລູ່ເພີ່ມຂອງ
ຈະເປີ ຮະນາດເອກ ຜ້ອງວັງກລາງ (ຜ້ອງມໂຫວ) ໂກນ ລຳມະນາ ແລະນຶ່ງ ເກົ່າອົງດັນຕີຖຸກໝັນດີ ຖະ
1 ເກົ່າອົງນີ້ ສໍາເປັນໂຫວເກົ່າອົງຄູ່ ກີ່ເພີ່ມເກົ່າອົງທຳກຳນອງໄທເປັນຄູ່ (ສໍາຜ້ອງວັງກລາງໄມ້ມັກໃຫ້
ຜ້ອງວັງໃຫຍ່ແກນ)

ວັນໂທຣີເກຣືອງຄູ່

วนໂຫຼວງເກົ່າງຸ່ມ ປະກອບດ້ວຍ ຂອສາມສາຍ 2 ຄັນ (ຂອສາມສາຍ-ຂອສາມສາຍ
ໜີບ) ຂອດ້ວງ 2 ຄັນ ຂອອຸ່ມ 2 ຄັນ ຂລຸ່ມ 2 ເລາ (ຂລຸ່ມເພີ່ມອອ-ຂລຸ່ມໜີບ) ຈະເປົ້າ 2 ຕັ້ງ ຮະນາດເກ-
ຮະນາດທຸນ ສັ້ວງໃຫຍ່-ສັ້ວງເລັກ ໂກນ-ຮ້າມະນາ (ປັຈຸບັນນິຍມໃຊ້ກັບລັ້ງແນກຄູ່ທຸນິ່ນແກນ)
ຈຶ່ງແລະນາບເລັກ (ອາຈເພີ່ມກັບຫົວໜ້າ)

แผนภูมิแสดงลักษณะเปรียบเทียบการผสานวงໂທรีแบนฉบับ*

วงໂທรีເກົ່າງເລັກ

ຫອສາມສາຍ 1 ຄົນ

ຫອດ້ວງ 1 ຄົນ

ຫອອູ້ 1 ຄົນ

ຂລູ່ເພີ່ງອອ 1 ເສາ

ຈະເບ້າ 1 ຕົວ

ຮະນາດເອກ

ໜ້ອງວັງກລາງ * *

ໄກນ - ຮຳມະນາ

ຈິງ

วงໂທຣີເກົ່າງກຸ່ງ

ຫອສາມສາຍ - ຫອສາມສາຍຫລືບ

ຫອດ້ວງ 2 ຄົນ

ຫອອູ້ 2 ຄົນ

ຂລູ່ເພີ່ງອອ - ຂລູ່ຫລືບ

ຈະເບ້າ 2 ຕົວ

ຮະນາດເອກ - ຮະນາດທຸນ

ໜ້ອງວັງກລາງ - ໜ້ອງວັງເລັກ

ໄກນ - ຮຳມະນາ

ຈິງ - ຈາບເລັກ

วงໂທຣີເກົ່າງໃຫຍ່

ຫອສາມສາຍ - ຫອສາມສາຍຫລືບ

ຫອດ້ວງ 2 ຄົນ

ຫອອູ້ 2 ຄົນ

ຂລູ່ເພີ່ງອອ - ຂລູ່ຫລືບ - ຂລູ່ອູ້

ຈະເບ້າ 2 ຕົວ

ຮະນາດເອກ - ຮະນາດທຸນ

ຮະນາດເອກຫຼັກ - ຮະນາດທຸນຫຼັກ

ໜ້ອງວັງກລາງ - ໜ້ອງວັງເລັກ

ໄກນ - ຮຳມະນາ * * *

ຈິງ - ຈາບເລັກ

ໜາຍເຫດ

* ສມເດືອນພະເຈົ້າປະມວນງົດເຫດ ກຽມພະຍາດຳຮັງຮາຊານຸກາພ ກຽງໃຫ້ວ່າ ວັນໂທຣີເກົ່າງສາຍ
ເກົ່າງສາຍ + ເກົ່າງປີພາຫຍ ►ເກົ່າງໂທຣີ

** ໜ້ອງວັງຮະນາດກລາງ ເຮີກວ່າ ໜ້ອງໂທຣີ ຕ້າໄມ້ມີກີໃຫ້ໜ້ອງວັງໃຫຍ່ແກນ

*** ປັຈຸບັນນິຍມໃຫ້ກລອງແນກຄູ່ທີ່ນີ້ແກນ

ວນໂຫຼືເກົ່າງເລັກ

ຂລູຍເພີ່ງອອ ຮະນາດເອກ ປິງ ຜ້ອມໂຫຼື ໂກນ ຮຳມະນາ
 ທອດວັງ ຈະເບື້ ທອອູ້

ຫອສາມສາຍ

ວນໂຫຼືເກົ່າງຄູ່

ກລອງແນກ ຜ້ອງວົງໃໝ່ (ຜ້ອງຮາວ) ຜ້ອງວົງເລັກ ກຽບ (ຈາບເລັກ) ກລອງແນກ
 ຂລູຍເພີ່ງອອ ຮະນາດເອກ ປິງ ຮະນາດທຸມ ຂລູຍໜີບ
 ທອດວັງ ທອດວັງ ຫອສາມສາຍ ຫອສາມສາຍໜີບ ທອອູ້ ທອອູ້
 ຈະເບື້ ຈະເບື້

ວນໂຫຼືເກົ່າງໄໝ່

ກລອງແນກ ຜ້ອງວົງໃໝ່ (ຜ້ອງຮາວ) ຜ້ອງວົງເລັກ ກຽບ (ຈາບເລັກ) ກລອງແນກ
 ຮະນາດເອກໜີບ ຂລູຍເພີ່ງອອ ຮະນາດເອກ ປິງ ຮະນາດທຸມ (ຂລູຍໜູ້) ຂລູຍໜີບ ຮະນາດທຸມໜີບ
 ທອດວັງ ທອດວັງ ຫອສາມສາຍ ຫອສາມສາຍໜີບ ທອອູ້ ທອອູ້
 ຈະເບື້ ຈະເບື້

วงໂໜ້າເຄື່ອງໄຫຍ່

ວນໂໜ້າເຄື່ອງໄຫຍ່ ກົດໆ ວິນໂໜ້າເຄື່ອງຄູ່ ທີ່ເພີ່ມຮະນາດເອກເໜັກ ແລະ ຮະນາດທຸມເໜັກ ອຳຢ່າງລະຮາງ ໂດຍປັກຕິແລ້ວຈະຕ້ອງເພີ່ມຂລຸຍອຸ້ບັກເລາຫນຶ່ງ ແຕ່ຄົນຂລຸຍຫາຍາກ ຈຶ່ງມັກພັບວ່າມີຂລຸຍເພີ່ມອອ ແລະຂລຸຍຫລືບ ກັນເປັນສ່ວນໄຫຍ່ ນອກຈາກນີ້ກີ່ເພີ່ມເຄື່ອງຈັງຫວະ ຄົດ ກຣັບ ແລະໄໝ່ມ່ ຢ້ອງ ພ້ອງຮາວກີ່ໄດ້

ໜາຍເຫດຸ ໃຊ້ໃນນົວມີຮະນາດເອກແລະໜ້ອງວັງ

ມໂໜ້າເປັນດົນຕີທີ່ພື້ນຜານກາລມກືນກັນອ່າງດີ ລະຫວ່າງເຄື່ອງດົນຕີທີ່ທັງ ດີດ ສີ ຕີ ແລະເປາ ພົງໄດ້ສົບຍາ ຖໍ່ນຫຼຸ ໃຊ້ບຽບແລງໃນການຕ່າງ ທີ່ເຊັ່ນ ທຳບຸ້ນເລີ່ມພະໃນໂຄກສົດຕ່າງ ທີ່ສົດຕ່າງຈະຈົນການເລີ່ມຮັບຮອງ ເລີ່ມໃນທັນໂອງ ຢ້ອງ ເລີ່ມໄກລັບຮົວເພີ່ມ

ັກທ່ານໃຊ້ຄວາມສັງເກດຈາກແນ່ງກົມືແສດງລັກຊະແບບຈົບບັນທ່ານຈະພວບວ່າ ເປັນການຜສມວາງທີ່ມີເຄື່ອງດົນຕີຄຽບທັງ 4 ກລຸມ ກົດໆ ດີດ ສີ ຕີ (ທັງທີ່ທຳດ້ວຍໄມ້, ທຳດ້ວຍໂລໜະ ແລະເຊີ້ງດ້ວຍໜັງ) ແລະເປາ ເຊັ່ນເດີຍກັບວັງດຸຮີຍາງຄົ້ນ (Orchestra) ຂອງຕະວັນຕົກແຕ່ເດີມຂອງເຮົາມີເຄື່ອງດົນຕີນ້ອຍກວ່າ ກົດໆມີປະມານ 25 ດົນ ໃນຂະໜາດທີ່ວັງດຸຮີຍາງຄົ້ນຕະວັນຕົກ ວັງເລັກທີ່ສຸດມີປະມານ 40-60 ດົນ ແລະວັງໄຫຍ່ທີ່ສຸດມີຜູ້ເລີ່ມປະມານ 100-200 ດົນ ຈົນກະທັງປີ ພ.ສ. 2515 ອາງຮັບປະສົງທີ່ ຕາວ ແກ່ງວິທະຍາລັນນາງວິທະຍາລັນ ຜູ້ເປັນຄົມບໍ່ໄກລື້ອັດທ່ານໜຶ່ງຂອງທ່ານຄຽກຫລວງປະດີມຫຼວງໄພເວຣາ (ຄຣ ຄົມປັບຮັບແລງ) ກົດໆໄດ້ຈັດການນັບແລງໂດຍໃຊ້ເຄື່ອງດົນຕີໄທຍເປັນຈຳນວນຮູບທີ່ເປັນຄົງແກກ ຮວນທັນກັບອົງດ້ວຍປະມານ 200 ດົນ ໂດຍໃຫ້ນັກເຮັດວຽກວິທະຍາລັນນາງວິທະຍາລັນ ທັ້ນໜົດ ຈັດບຽບແລງໃນການແນລິມພະເກີຍຮົດເນື່ອງໃນພະຮາຊີພົມສັກປາປາສົມເຈົ້າພະນັກງານໂຄສາວິທະຍາລັນ ເຈົ້າພໍາມຫາວິຫາລັງກຣົນ ສຍາມມຖງວາຮາກຸມາຮ ນັບເປັນຄວາມສໍາເຮົາຈົກ້ວຍໆໃໝ່ໄຫຍ່ທີ່ຍັງໄມ່ມີຄຣາທໍາໄດ້ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ ພ.ສ. 2477 ທີ່ທ່ານຄຽກຫລວງປະດີມຫຼວງໄພເວຣາ ໄດ້ຄຣີເວີມຂຶ້ນ

ความสำเร็จของอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ครั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากการแรงดลใจจากท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพรeras (คร ศิลปบรรเลง) ครูของท่านที่เคยประกาศว่า “การบรรเลงที่ใช้เครื่องดนตรีมาก ๆ นั้นพังคูมีอำนาจดี และมีความเป็นระเบียบ เกิดความพร้อมเพรียงเสียงหนักเบาที่เกิดจาก การบรรเลงให้อารมณ์ได้เป็นอย่างดี”⁵ ประกอบกับบรรดาใจที่อาจารย์ประสิทธิ์ ได้พนเห็นการบรรเลงดนตรีของเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชีย มีการแสดงสมวงศ์ผู้เล่นเป็นร้อย ๆ ขึ้นไปทั้งนั้น วงดนตรีที่ใช้บรรเลงนี้เป็นลักษณะการแสดงสมวงศ์หรือ และมีชื่อใหม่ว่า วงหาดุริยางค์ไทย

ต่อมาได้มีการรวมวงบรรเลงอีก 2 ครั้ง คือ เมื่อเดือนมกราคม 2519 ในงานมหกรรมดนตรีและนาฏศิลป์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเมื่อเดือนธันวาคม 2520 ในงานอุทายานสมโภษ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

และครั้งสุดท้ายในระหว่างวันที่ 5-9 สิงหาคม 2524 ได้มีงานฉลองครบรอบร้อยปี เกิดของท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพรeras (คร ศิลปบรรเลง) ศิลปวิเอกของไทย อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ได้จัดให้มีการบรรเลงมหาดุริยางค์ไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้เครื่องดนตรีไทยผสมวงกว่า 500 เครื่องมือ ที่มีผู้บรรเลงและขับร้องประกอบด้วย นักเรียน นิสิต และนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ โดยมีนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร เป็นแกนหลัก จัดการแสดง 4 รอบ ปรากฏว่า ประชาชนให้การต้อนรับอย่างล้นหลาม และเรียกร้องให้เปิดแสดงเพิ่ม เพราะได้ชมกันไม่ทั่วถึง

วงมหาดุริยางค์ไทย จึงเป็นพัฒนาการของการผสมวงหรือที่ ก้าวทันโลก แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และอัจฉริยะ ของท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพรeras และ อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ประกอบกับความอุตสาหะในการพัฒนาอุปกรณ์และเทคนิค ความมีระเบียบวินัย ความอุตสาหะของเหล่านักดนตรีที่มีวัยตั้งแต่ 8-25 ปี จึงทำให้คิดว่าคุณไวยเร้นนั้นจะทำอะไรให้ดีวิเศษทัดเทียมต่างชาติได้ ๆ ก็ได้ ถ้ามีความตั้งใจ พากเพียร และมีผู้ร่วมมือให้ความสนับสนุน เพื่อศิลปะการดนตรี ก็ต้องมีความสามารถและอุตสาหะ จึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ไม่ต้องใช้เวลาฝึกหัดปฏิบัติให้มากพอด้วย หรือมีงบประมาณจำกัดก็มักจะไปไม่รอด จึงเป็นสิ่งที่จะต้องร่วมใจ ร่วมแรงกันสนับสนุนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน

⁵ สุนทรี เอกพจน์ และคณะ, “ไปสัมภาษณ์ครูประสิทธิ์ ถาวร” (ที่รัฐลีกงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2521) หน้า 31.

แต่ถ้าจะค้นคว้ากันจริง ๆ แล้ว จะทราบว่า ลักษณะการผสานวงคุณครีวิงใหญ่ (มหาศรีယังค์) นี้ ท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพบูลย์ (คร ศิลปบรรเลง) ท่านได้วางแนวและเริ่มทำมา ก่อนอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร สิงห์ ซึ่งเป็นแนวทางและแรงดลใจอีกแรงหนึ่งให้อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร จัดทำมหาศรีယังค์ขึ้น นอกจากนี้จากคำปราบากของท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพบูลย์ ในเรื่องนี้ คุณหญิงชิน ศิลปบรรเลง ได้กรุณาเล่าไว้

“ตนครีวิงใหญ่นี้ได้เคยแสดงมา เมื่อ พ.ศ. 2477 โดยนักเรียนนายศรีယังค์ ท่านครู หลวงประดิษฐ์ไพบูลย์ ทำเพลงล่าวคำเนินทรายให้สำหรับพวงเครื่องดนตรีต่าง ๆ ในครั้งนั้นมี ซอจั่ง 10 ซออู๊ 5 จะเขี้ 5 ขิม 10 ขลุย 6 ໄวโอลิน 7 ระนาดเอก 1 ระนาดทุ่ม 1 ฆ้องวงเล็ก 1 วง และเครื่องกำกับจังหวะ ซึ่งนับว่าท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพบูลย์ ได้เริ่มทำมาตั้งแต่เริ่มแรก แต่กระทำคราวนั้นทำนองเพลงได้ แบ่งทำสองเที่ยวสำหรับเครื่องดนตรีที่มีมากชนิด ต่อจากนั้นไม่มีผู้ได้ทำอีกเลย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2515 อากาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร จึงจัดทำมหาศรีယังค์ขึ้น”

ข้อสังเกตบางประการจากบทที่ 3

1. นิ่งจะเป็นเครื่องกำกับจังหวะย่ออย ที่ใช้อยู่ในวงดนตรีเกือบทุกชนิด นอกจาก วงขับไม้ วงบรรเลงพิณ วงปีกลองมลาย และวงบัวลอย เท่านั้นและไม่ว่าจะ เป็นวงขนาดเล็ก ใหญ่ มีเครื่องดันตรีมากเท่าไรก็ตาม จะใช้นิ่งเพียงคู่เดียว เท่านั้น (การที่ท่านเห็นคำว่า “นิ่ง” หมายถึง ฉีงทั้งสำรับ หรือ 1 คู่ เพราะ นิ่งจะต้องมี 2 ฝ่าย เป็น 1 สำรับ มีเชือกร้อยดิดกัน)

ถ้าท่านเคยติดตามการบรรเลงมหาดุริยางค์ของกรมศิลปากร ที่ใช้ นักดนตรีบรรเลงวงโมโหรีไม่ต่ำกว่า 200 คน โดยมีอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร เป็นผู้ ควบคุมการฝึกซ้อม และเป็นผู้อำนวยการวง (ผู้ควบคุมวง) หรือ Conductor อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ใช้ชิ้นแทนไม้บاتอง (Baton) ของวงซึ่งโน้มืออิริยาบถตัว แล้วฉีงที่ใช้กำกับจังหวะย่ออยของนักดนตรี 200 กว่าคนนั้น ก็ใช้เพียงสำรับ เดียวเท่านั้น

2. วงปีพาทย์เครื่องห้าอย่างหนัก ปัจจุบันนิยมใช้กลองหัด 2 ลูกระดับ
3. กลองที่ใช้เป็นคู่ เช่น กลองหัด กลองแขก ฯลฯ จะเป็นกลองเสียงสูงลูกหนึ่ง และกลองเสียงต่ำลูกหนึ่ง กลองเสียงสูงเรียกว่า กลองตัวผู้ กลองเสียงต่ำเรียกว่า กลองตัวเมีย การเรียกชื่อกลองของไทย ดูจะขัดกับความเป็นจริงที่ว่า เสียงผู้หญิง นั้นสูงกว่าเสียงผู้ชาย แต่กลองตัวเมียกลับเสียงต่ำกว่ากลองตัวผู้ อาจจะเป็น เพราะว่า โบราณอาจารย์ของเรา มีความเชื่อในเรื่องความเป็นผู้นำของบุรุษเพศ ศศรีเพศจะต้องเป็นผู้ตาม จึงให้กลองเสียงสูงเป็นกลองตัวผู้ และกลองเสียงต่ำ เป็นกลองตัวเมีย เราถึงคงต้องเรียกตามที่เคยเรียกกันมา เพราะเป็นที่เข้าใจกัน ทั่วไปแล้ว แต่ต้องไม่สับสนกับการเรียกชื่อของเครื่องดนตรีตัววันตก
4. ในวงบรรเลงที่ระบุว่าใช้ปี 2 เล่า เช่น ปีนอกกับปีใน หรือจะเป็นปีชนิดอื่นก็ตาม มักพบว่าในเวลาบรรเลงมีปีเพียงเลาเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะคนเป้าปีที่มีฝีมือ หายากขึ้นมากที่ เพาะาะปีเป็นเครื่องดนตรีที่ต้องใช้ความสามารถเป็นพิเศษ จะเห็นว่า แม้ว่าปีมีเพียง 6 รู แต่ผู้เป้าจะต้องเปลี่ยนเข้าไปใหม่แรงค่อนไน่เท่ากัน ในแต่ละรู ปีรูหนึ่งจะให้เสียงแตกต่างกันถึง 4 เสียง ดังนั้นเสียงที่จะได้จาก ปีเลาหนึ่ง จะต้องมีความแตกต่างกันถึง 24 เสียง จึงไม่ใช่ของง่ายที่จะหัดเป็นคนปี

บทสรุป

ลักษณะการผสมวงคุณตรีไทยแบบฉบับที่บรรเลงกันมาแต่โบราณกาลมีอยู่ 5 ประเภท ด้วยกัน แต่ที่บรรเลงกันแพร่หลายในปัจจุบันมีอยู่ 3 ประเภท คือ

วงศ์พากย์

วงศ์ร้องสาย

วงศ์โนรี

วงศ์พากย์ คือ วงศ์ตระกูลที่มีปีเป็นประชาน และมีเครื่องตี เช่น ระนาด ฉ้อง กลอง ฯลฯ เป็นเครื่องดนตรีหลัก วงศ์พากย์แบ่งนาดการผสมวงเป็นวงชนิดต่าง ๆ ตามโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง เช่น วงศ์พากย์ชาติ ใช้บรรเลงประจำกองการแสดงหนังตะลุง มโน�รา และละครชาติ วงศ์พากย์ไม้แข้ง ใช้บรรเลงประจำกองการแสดงโขน และละคร วงศ์พากย์ไม่นวน ใช้บรรเลงประจำกองการแสดงละครดีกคำบรรพ์ วงศ์พากย์มอยุ และวงศ์พากย์นางทรงส์ ใช้ประจำกองงานศพ เป็นต้น

วงศ์ร้องสาย คือ วงศ์ตระกูลที่มีเครื่องดนตรีที่มีสายหั้งหมุดหั้งตีดและสี มาบรรเลงผสมกันบ่อยๆ (หรือบีชواในวงศ์ร้องสายบีชوا) ตลอดจนสามารถนำเครื่องดนตรีต่างชาติ เช่น ออร์แกน เปียโน ไวโอลิน ฯลฯ ของตะวันตก หรือเครื่องดนตรีที่ไม่มีสาย เช่น ระนาด นาบรเลงผสมด้วยในวงศ์ร้องสายผสม วงศ์ร้องสายแบ่งนาดการผสมวงออกเป็นชนิดต่าง ๆ เช่นเดียวกัน นิยมใช้บรรเลงในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด ฯลฯ ในสถานที่ที่ไม่กว้างขวางนัก ขนาดห้องโถงตามบ้านกับบรรเลงได้ เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงไม่ดังอึกทึกดังเช่นวงศ์พากย์

วงศ์โนรี คือ วงศ์ตระกูลที่มีเครื่องดนตรีทั้งเสียงดังและเสียงเบา หรือเครื่องดนตรีในวงศ์พากย์และวงศ์ร้องสายมาบรรเลงผสมกัน จึงเป็นการผสมวงที่มีเครื่องดนตรีครบทั้ง 4 กลุ่ม คือ ตีด สี ตี และเป่า วงศ์โนรีแบ่งการผสมวงออกเป็นชนิดต่าง ๆ เช่นเดียวกัน นิยมใช้บรรเลงในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานเลี้ยงรับรอง งานทำบุญเลี้ยงพระ ฯลฯ ตามห้องโถงใหญ่ ๆ ตามเนื้อเรื่อง ตีกใหญ่ ๆ เป็นต้น

การประเมินผลท้ายบท

คำสั่ง ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องมาเพียงคำตอบเดียว จากคำถามต่อไปนี้

1. วงศ์พายดีก็ดำเนินรัฐมีลักษณะการผสมวงไก่คึ่งกับวงชนิดใด
 1. วงศ์พายไม้แข็ง
 2. วงศ์บัวลอย
 3. วงศ์พายมอญ
 4. วงศ์พายไม้รวม
2. วงศ์พายนางหงส์ใช้บรรเลงในโอกาสใด
 1. ประกอบการแสดง
 2. ประโคมงานศพ
 3. ประกอบพิธีกรรมทั่วไป
 4. ประกอบพิธีไหว้ครุณตรี
3. วงมหาดุริยางค์ไทยเป็นการผสมวงประเภทใด
 1. วงศ์พาย
 2. วงศ์เครื่องสาย
 3. วงมหรี
 4. วงศ์ขับไม้และบรรเลงพิณ
4. วงมหาดุริยางค์ไทยเปรียบได้เช่นเดียวกับวงดนตรีชนิดใด
 1. ออร์เคสตรา
 2. สดริงค์วอเต็ท
 3. แจ๊ส
 4. โยชัวทิต
5. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรีไทยอย่างไร
 1. "ไม่มีพัฒนาการดำรงรูปแบบเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย"
 2. "ไม่มีพัฒนาการ เพราะค่านิยมในเรื่องไม่นอกครู"
 3. มีพัฒนาการตามลำดับแต่จัดเป็นพัฒนาการที่ช้า
 4. มีสถานภาพลุ่ม ๆ ถอน ๆ เพราะลัทธิเอ้อย่างช้าตะวันตก
6. วงศ์พายชนิดใดเป็นวงศ์พายที่ไม่มีระนาดผสมวงอยู่ด้วย
 1. วงศ์พายมอญ
 2. วงศ์พายเครื่องห้า
 3. วงศ์พายชาตรี
 4. วงศ์พายดีก็ดำเนินรัฐ
7. นิยมน้ำเครื่องดนตรีตะวันตกเข้าผสมวงบรรเลงร่วมกับวงชนิดใด
 1. วงศ์พาย
 2. วงศ์เครื่องสาย
 3. วงมหรี
 4. วงมหาดุริยางค์ไทย
8. วงดนตรีชนิดใดที่มีเครื่องดนตรีทั้งคีด สี ตี และเป่าผสมวงบรรเลง
 1. วงศ์กลองแขก
 2. วงมหรี
 3. วงศ์พายเครื่องห้า
 4. วงศ์พายนางหงส์

9. ถ้าท่านจะจัดงานฉลองกฐินที่วัดแห่งหนึ่งและต้องการให้บรรยายกาศของงานสนุกครึกครื้น ท่านจึงหางานดูเรื่องไทยไปบรรเลง ท่านคิดว่าควรจะเลือกว่า ก็ได้
1. วงศ์พากย์ไม่นรวม
 2. วงศ์พากย์ไม้แข็ง
 3. วงศ์พากย์ดีกดำบรรพ์
 4. วงศ์พากย์นางทรงส์
10. วัดที่ประดิษฐ์เดิมของการผสมวงปีพากย์ไม้แข็งคือข้อใด
1. ประกอบการแสดงโขนละครบ
 2. ประกอบการขับร้องสั่ง
 3. ประกอบการขับเสภา
 4. ประกอบการเล่นสักวา
11. คำว่า “ดีกดำบรรพ์” ในปีพากย์ดีกดำบรรพ์ หมายถึงอะไร
1. โบราณ
 2. ตั้งตามชื่อตัวละคร
 3. ตั้งตามชื่อโรงละคร
 4. ไม่มีความหมาย นอกจากตั้งชื่อตามละคร
12. วงศ์พากย์มอยู่มีเครื่องกำกับจังหวะอะไรที่แตกต่างไปจากวงดนตรีวงอื่น
1. กลองหัด
 2. เปิงมางคอก
 3. ชาบีเหยู่
 4. กลองแ饿ว
13. วงดนตรีชนิดใดที่ไม่เคยใช้บรรเลงในงานมงคลเลย
1. วงศ์พากย์มอยู่
 2. วงศ์พากย์เครื่องห้า
 3. วงศ์พากย์นางทรงส์
 4. วงศ์พากย์ชาตรี
14. ข้อใดเป็นลักษณะของการผสมวงໂหร
1. วงดนตรีที่มีปีเป็นประฐานและมีเครื่องดีเป็นหลัก
 2. วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีเสียงเบาทั้งหมดผสมวงด้วยกัน
 3. วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีเสียงเบาและเสียงอึกทึกผสมวงด้วยกัน
 4. วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีเสียงอึกทึกครึกโครมผสมวงด้วยกัน
15. เพราะเหตุไรจึงมีแต่ผู้หญิงหัดเครื่องໂหรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
1. เพราะมีพระราชกำหนดห้ามผู้หญิงหัดละครบ
 2. เพราะกำหนดให้ผู้ชายหัดปีพากย์และละครบอก
 3. เพราะมีพระราชกำหนดห้ามผู้อื่นหัดละครบผู้หญิงนอกจากของหลวงเท่านั้น
 4. บริวารผู้หญิงของพวกขุนนางหัดละครบไม่ได้จึงต้องหัดเครื่องໂหร
16. ข้อใดจัดเป็นวิวัฒนาการของการผสมวงดนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา
1. วงศ์พากย์ดีกดำบรรพ์
 2. วงໂหร
 3. วงมหาดุริยางค์ไทย
 4. วงเครื่องสายผสม

17. วงศ์พาทัยชาตรี (เครื่องห้าอย่างเบา) นอกจากใช้ประกอบการแสดงละครชาตรีแล้ว
ยังใช้ประกอบการแสดงชนิดใดได้ด้วย
1. ใน
 2. หนังคลุง
 3. ละครใน
 4. ละครพันทัง
18. วงศ์พาทัยตีก์คำบรรพ์มีลักษณะการผสมวงคล้ายคลึงกับข้อใด
1. วงศ์พาทัยไม้แข็ง
 2. วงศ์พาทัยไม่นวน
 3. วงศ์กลองมลายู
 4. วงศ์พาทัยเครื่องห้า
19. ต้องใช้วงดนตรีชนิดใดบรรเลงประกอบการแสดงโขน
1. วงศ์พาทัยชาตรี
 2. วงศ์พาทัยไม่นวน
 3. วงศ์พาทัยมอยุ
 4. วงศ์พาทัยไม้แข็ง
20. วงม้าloyเป็นวงดนตรีที่ใช้ในงานชนิดใด
1. งานแต่งงาน
 2. งานบวชนาค
 3. เทศน์มหาชาติ
 4. งานศพ
-

เฉลยคำตอบบทที่ 3

ข้อ 1. (4)	ข้อ 11. (4)
ข้อ 2. (2)	ข้อ 12. (2)
ข้อ 3. (3)	ข้อ 13. (3)
ข้อ 4. (1)	ข้อ 14. (3)
ข้อ 5. (3)	ข้อ 15. (4)
ข้อ 6. (3)	ข้อ 16. (3)
ข้อ 7. (2)	ข้อ 17. (2)
ข้อ 8. (3)	ข้อ 18. (2)
ข้อ 9. (2)	ข้อ 19. (4)
ข้อ 10. (1)	ข้อ 20. (4)

หมายเหตุ อ่านบททวนเนื้อหาภายในบทสำหรับค้ำถามข้อที่ท่านตอบผิดอีกครั้งหนึ่ง
